- 60 -

MÜMTEHİNE SÛRESİ

Mushaf'taki sıralamaya göre kitabımızın 60., nüzûl sıralamasına göre 91., mufassal kısmı üçüncü sûreler grubunun ikinci ve son sûresi olan Mümtehine sûresi Medine'de nâzil olmuş olup, âyetlerinin sayısı 13'dür.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlüne, O'nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

Mümtehine, "İmtihan olunan kadın" yahut da "İmtihana çeken sûre" anlamınadır. Medine'de, Mekke'nin fetih hazırlıklarının yapıldığı bir dönemde, Ahzâb sûresinden sonra, Hicret'in yedinci yılında nazil olmuş 13 âyetlik bir sûredir. Adını onuncu âyetinde geçen imtihan kelimesinden almıştır. Mümtehine imtihan kelimesinin ismi fâilidir. âyette geçiş şekli şöyledir: "Ey iman edenler! Mü'min olduklarını söyleyen kadınlar size muhacir olarak geldikleri zaman onları imtihan edin." Sûreye "imtihan" ve meveddet adları da verilmektedir. Sûre, Allah düşmanlarının dost edinilmemesini vurgulayarak söze başlar. Allah düşmanlarına karşı bir sevgi gösterisinde bulunarak Rasulullah'ın sırrını onlara ifşa hatasında bulunan sahâbeden Hatıb bin Ebî Belta şah-sında tüm müslümanlara kıyamete kadar bu konuda bir uyarıda bulunur Rabbimiz. En yakınları bile olsa kâfirlere, Allah ve din düşmanlarına karşı takınmamız gereken tavrımız konusunda atamız ve örneğimiz olan İbrahim'den (a.s) bir örnek sunulur.

Daha sonra gerek Medine'de hanımları kâfir olan müslüman kocaların bu kâfir hanımlarına karşı, gerekse Mekke'deki kâfir kocalarının yanından Müslüman olarak Medine'ye hicret eden mü'mine hanımların Mekke'deki kâfir kocalarına karşı durumları, konumları açıklanır. En sonunda da İslâm'la

şereflenmiş mü'mine hanımların eski cahiliye anlayışlarını tamamen terk edip Allah ve Resûlü'nün istediği bir hayatı yaşama konusunda peygambere biat etmeleri gerektiği vur-gulanır.

Bu sûre, Medine'de ilâhi nizam çerçevesinde oluşturulan İslâm toplumunu, her türlü dünyevî bağlılıklardan koparıp, Allah'ın dilediği seçkin bir topluluk yapma yolunda uygulanan ilâhî metodun halkalarından bir halkadır. Allah Teâlâ, kemâle erdireceği ve kıyamete kadar geçerli kılacağı son dinini insanlara özümleyecekleri bir şekilde öğretebilmek için, dinin oluşum devresinde onları çeşitli olaylarla yüz yüze getiriyor ve o olaylar karşısında almaları gereken tavrı onlara bildiriyor ve uygulatıyordu. İnsanların, geçmişlerinden gelen câhilî alışkanlık ve bağlardan kurtulabilmeleri için, Allah Teâlâ onları kesintisiz bir terbiye zincirinden geçiriyor. İnsanların, onları Allah'a isyana sevk eden, O'nun nizâmına uymaktan ve O'nun ahkâmıyla amel etmekten alıkoyan ırk, soy, aile bağlarından kurtarılması gerekiyordu. Ancak bu şekilde birbirine iman bağıyla bağlı, İslâm'ı her şeyiyle yaşayan seçkin ve bütün insanlığa örnek olacak bir topluluk ortaya çıkabilirdi.

İslâm'ın ideal ruh yapısıyla şekillenen ve çevresindeki bütün sistemlerden farklı yapıdaki bu topluluk, etrafında cereyan eden hadiselerin çalkantısının tesir alanı dışında değildi. İşte bu sûre, müslü-manların etraflarında cereyan eden olaylara karşı takınmaları icabe-den tavrı ortaya koymak üzere, o uzun imâni hazırlık zincirinin bir halkası olarak; müslümanlara yol göstermek, onları iman düsturlarıyla donatmak için gelmiştir.

Sûre, müslümanlara, Allah'a iman prensibi etrafında toplanılarak öteki bütün dünyevî bağların kopartılıp atılmasının, Allah'tan yana olup, O'nun sancağı altında bir araya gelinmesinin tevhidî bir gereklilik olduğunu bildiriyor. Hicretin altıncı yılında müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında yapılan Hudeybiye anlaşması hükümlerine göre Kureyş'ten Medine'ye müslümanların yanına sığınan olursa müslü-manların onu Kureyş'e geri vermeleri gerekiyordu. Bu âyette Kureyş-ten kaçıp gelen kadınların inanmış olup olmadıkları hususunda imtihana tabi tutulmaları, mü'min oldukları anlaşılırsa geri verilmemeleri emrediliyor. Sûrenin mihverini teşkil eden temel konu "Allah için sevmek, Allah için buğz etmek" düşüncesidir.

Sûrenin ilk âyetinde Allah Teâlâ'nın ve mü'minlerin düşmanlarının dost edinilmemesi emredilir. Bu âyetin iniş sebebi şöyledir: Ra-sûlullah (s.a.s), Mekkelilerin Hudeybiye anlaşmasının şartlarını bozduklarını görünce, Mekke'nin fethine karar verdi. Müslümanlara savaş hazırlığı emrederek işi gizli tutmalarını söyledi. Hâtıb b. Ebî Beltea Mekkeli müşriklere hitaben bir mektup yazarak "Rasûlullah (a.s) sizinle harbe hazırlanıyor, tedbirinizi alın" dedi. Mektubu, o sırada Medi-ne'de misafir olarak bulunan müşrik bir kadınla yolladı.

Allah, Hz. Peygamber (a.s)'e vahy ederek durumu bildirdi. Hz. Peygamber derhal Hz. Ali, Zübeyr ve Mikdad'ı kadının peşine takarak: "Gidin, Hah Bahçesi denilen yere vardığınızda müşrik bir kadın bulacaksınız. Yanında Hâtıb b. Ebî Beltea'nın müşriklere yazdığı bir mektup var, onu alın" buyurdu. Hz. Ali ve beraberindekiler kadına Rasûlullah (a.s) in haber verdiği yerde kavuşmuşlar, mektubu istemişler, kadın inkâr edince "Bunu Allah Rasûlü söyledi. O yalan söylemez, ya mektubu verirsin yoksa seni ararız" demişlerdi. Kadın işin ciddî olduğunu anlayınca mektubu saklamış olduğu saçlarının arasından çıkarıp vermiştir.

Mektup Rasûlullah (a.s)'e getirilince Hz. Ömer "Ey Allah'ın Re-sûlü! Bu adam Allah'a, Peygamberine ve mü'minlere ihanet etmiştir. Emir ver de boynunu vurayım onun" demişti. Hâtıb b. Ebî Beltea muhacirlerdendi. Bedir Savaşı'na katılmıştı. Mekke'de çocukları ve emlaki vardı. Hz. Peygamber Hâtıb'ı çağırıp: "Neden bunu yaptın?" diye sormuş; o da şu karşılığı vermişti: "Ya Rasûlallah! Bana karşı acele etme. Çünkü ben Kureyş'ten değilim; onlara andlaşma ile bağlı biriyim. Yanınızda bulunan Muhacirlerin, Mekke'de ailelerini himaye edecek ve mallarını koruyacak akrabaları var. Ben ise nesep cihetiyle olan bu bağlılığa onlar nezdinde minnettarlar kazanarak doldurmak ve bu suretle akrabamı korumak istedim. Yoksa bu işi küfür ve dinden dönmek için yapmadım" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s); Muhacir ve Ensar’ın huzurunda; "Hatib doğru söyledi" buyurdu (İbnü'l-Esir, Üsdu'l-Gâbe, Kahire 1970,1, 432).

İşte bunun üzerine Mümtehine Sûresi'nin ilk âyetleri indi: "Ey iman edenler! Benim düşmanımı da sizin düşmanınızı da dostlar edinmeyin. Siz onlara sevgi gösteriyorsunuz, halbuki onlar, size gelen hakkı inkâr ettiler. Peygamberi ve sizi, Rabbiniz olan Allah'a iman ettiğiniz için yurdunuzdan çıkarıyorlar. Eğer siz benim yolumda cihad için ve rızamı talep için yurdunuzdan çıktıysanız, onları dost edinmeyin. Onlara olan sevginizi gizlersiniz. Oysa ben, sizin gizlediklerinizi de açığa vurduklarınızı da çok iyi bilirim. İçinizde kim, benim ve sizin düşmanlarınızı dost edinirse, şüphesiz o, doğru yoldan sapmıştır. Eğer sizi ele geçirirlerse hemen size düşman kesilirler. Ellerini ve dillerini size kötülük yapmak için uzatırlar. İsterler ki keşke inkâr etseniz" (1-2).

Daha sonraki âyetlerde, kıyamet gününde akraba ve çocukların insana fayda vermeyeceği, kişiyi sadece iman ve amelinin kurtara-cağı; insanlar için Hz. İbrahim'de ve onunla beraber bulunanlarda güzel bir örnek olduğu; düşmanlarla ileride dost olunabileceği düşünülerek onlara karşı düşmanlıkta aşırı gidilmemesi gerektiği; mü'minlerin kendilerine karşı cephe almayan ve cephe alan kâfirlere karşı tutumları anlatılır. On ikinci âyette Peygamber Efendimiz (s.a.s)'e bey'at et-mek isteyen kadınlarda bulunması gereken vasıflar

şöyle anlatılır: "Ey Peygamber! İnanmış kadınlar sana gelip, Allah'a hiç bir şeyi ortak koşmamaları, hırsızlık etmemeleri, çocuklarını öldürmemeleri, elleriyle ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemeleri, iyi bir işte sana karşı gelmemeleri hususunda sana bey'at ederlerse onların bey'atlarını al ve onlar için Allah'tan mağfiret dile. Şüphesiz Allah, çok bağışlayan ve çok esirgeyendir" (12).

Son âyette; sûrenin başında belirtilen hüküm tekrar vurgulanır ve; "Ey iman edenler! Allah'ın gazap ettiği kimselerle dostluk etmeyin" (13) buyurulur.

Bu mukaddimeden sonra inşallah sûrenin âyetlerini tek tek tanımaya başlayabiliriz.

1. "Ey İnananlar! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. Onlar, size gelen gerçeği inkar etmişken, onlara sevgi gösteriyorsunuz; oysa onlar, Rabbiniz olan Allah'a inandığınızdan ötürü sizi ve peygamberi yurdunuzdan çıkarıyorlar. Eğer sizler Benim yolumda savaşmak ve rızamı kazanmak için çıkmışsanız onlara nasıl sevgi gösterirsiniz? Ben, sizin gizlediğinizi de açığa vurduğunuzu da bilirim. İçinizden onlara sevgi gösteren kimse, şüphesiz doğru yoldan sapmıştır."

"Ey mü'minler! Benim de, sizin de düşmanınız olanları sakın dost edinmeyin, velî edinmeyin. Benim bildiğim, sizin de bildiğiniz düşmanları, sizin bilmeyip de Benim bildiğim düşmanlarınızı dost edinmeyin." Bizim bildiğimiz açık düşmanlarımız olduğu gibi, bizim bilemeyip de Allah'ın bildiği münâfıkça düşmanlık besleyenler de olabilecektir. İşte onları asla dost edinmeyin. Onlar size gelen gerçeği, kitabı, peygamberi, imanı, hidâyeti, tevhidi inkar edip dururlarken, siz onlara sevgi gösteriyorsunuz. Oysa onlar sizler sırf Allah'a inandınız diye sizi ve peygamberi yurdunuzdan çıkarıyorlar. Allah'a imanı en büyük suç kabul ediyorlar. Allah'a iman edenlere düşman kesiliyorlar. Eğer sizler Benim yolumda Müslümanca bir hayat için cehd ve gayret etmek, Benim rızamı kazanmak için yola çıkmışsanız, bu iddianızda samimiyseniz onlara nasıl sevgi gösterisinde bulunabilirsiniz? Bilmi-yor musunuz ki Ben sizin gizlediklerinizi de, açığa vurduklarınızı da bilmekteyim. İçinizden Allah düşmanlarına sevgi gösterenler şüphesiz dosdoğru yoldan çıkmıştır.

Bu âyet sahâbeden bize intikal eden pek çok rivâyete göre Hatıb bin Ebî Belta hakkında nâzil olmuştur. Hudeybiye anlaşmasından sonra Mekke müşriklerinin anlaşmayı bozmalarının ardından Rasulullah Efendimiz Mekke'nin fethi hazırlıklarına başladı. Ancak bir-kaç arkadaşının dışında seferin hedefi konusunda kimseye bilgi vermedi. Allah'ın Resûlü istiyordu ki Mekkelilerin haberleri olmasın ve kansız bir şekilde fetih gerçekleşmiş olsun. Bunun için Rabbine yalvarırken, hazırlıkları da gizli tutuyordu. Bu arada Mekke'den Medine'ye malî yönden sıkıntısı olup onu gidermek için bir kadın

gelir. Bu kadın ihtiyaçlarını giderip Mekke’ye dönerken, sahâbeden Hatıp bin Ebî Belta bir mektup yazıp bu kadına vererek Rasûlullah Efendimizin durumunu Mekkelilere haber vermek ister. Peygamber ve Müslümanlar size karşı savaş hazırlığı içindedir diye onları bu gizli durumdan haberdar etmek, Rasûlullah’ın sırrını ifşa etmek ister. Kadın mektubu alıp Mekke'ye doğru hareket ettikten sonra Cebrâil (a.s) gelip, Rasû-lullah Efendimizi durumdan haberdar eder.

Haberi alan Allah’ın Resûlü, hemen Hz. Ali ve Hz. Zübeyr’i yola çıkarır. “Filan vadide o kadına rastlayacaksınız, onun yanında bir mektup var onu alıp bana getirin,” buyurur. Hz. Ali efendimiz o vadide kadını durdurur ve der ki, “ey kadın sende bir mektup var, onu bize ver!” Kadın kendisinde böyle bir mektubun olmadığını söyler. Ararlar ama bir türlü mektubu bulamazlar. Hz. Ali efendimiz kılıcını çeker ve şöyle der: “Ey kadın, vallahi sende bir mektup var, eğer onu bize ver-mezsen mecburen seni öldüreceğim.” İşin ciddiyetini anlayan kadın, saç örgüsünün arasına koyduğu mektubu çıkarıp verir ve sorar: “Ey Ali bu mektubu aradın ama bulamadın. Bunun kesin bende olduğunu nereden bildin?” Hz. Ali efendimiz buyurur ki, “bunu bana peygamberim söyledi. Ben inanıyorum ki tecrübelerim yalan söyler, ama peygamberim doğru söyler.”

Kişinin Allah ve Resûlü’yle öğrendiği bilgiye, yani vahiyle öğrendiği bilgiye yakîn bilgi denir ki, bu bilgi kişinin kendi kendine, kendi tecrübeleriyle öğrendiği bilgiden her zaman üstündür. Kişinin kendi aklıyla, duyularıyla, tecrübeleriyle veya başka bilgi kaynaklarıyla öğrendiği bilgi yüzde yüz kesin ise, Allah ve Resûlü’yle, yani vahiyle öğrendiği bilgi yüzde yüzden de kesindir. İşte Hz. Ali efendimizin sözü bunu anlatıyor. “Aradım, taradım, tecrübelerimle anladım ki o mektup sende yoktur. Ama peygamberim buyurdu ki mektup sendedir. Benim tecrübelerim yalan söyler, ama peygamberim kesin doğru söyler. Tecrübelerimle öğrendiğim bilgi yüzde yüz doğru olsa bile, peygamberimle öğrendiğim yüz de bin doğrudur, yüzde milyar doğrudur.”

Durum açığa çıkınca, Allah’ın Resûlü, Hatıb bin Ebî Belta'yı sorgulayarak “bu nedir ey Hatıb?” buyurdu. Hatıb dedi ki: “Ey Allah’ın Resûlü, benim için acele karar verme. Vallahi ben müşrik değilim. Küfre de, şirke de asla bir meylim olmadı. Onlara bir muhabbetim yoktur. Ben sadece Kureyş'ten olmadığım için Mekke’deki ailemi, çoluk-çocuğumu korumasız gördüm. Sadece onlar aileme bir zarar ver-mesinler diye bunu yaptım. Bunun dışında kâfirlere meyletmek, İslâm'a ve Müslümanlara düşmanlık etmek, sizin sırlarınızı deşifre edip düşmanları desteklemek gibi bir niyetim yoktur.” Onu dinleyen Hazreti Ömer, “ey Allah’ın Resûlü, izin verin boynunu vurayım!” dediği halde Allah’ın Resûlü: “Hayır, Hatıb doğru söylüyor” buyurdu. Bu davranışından ötürü Bedir’de bulunmuş bu sahâbeye herhangi bir ceza da uygulanmamıştır. Hadiseyi Buharî, Müslim ve diğer hadis alimleri bize haber vermektedir.

Hatıb'ın bu davranışı, mensubu bulunduğu Müslüman câmiaya karşı kâfirlerle işbirliği içine girmek, Müslümanlar aleyhine kâfirler lehine bir çalışmanın içine girmek olarak değerlendirilerek, Rabbimiz tarafından işte bu âyet-i kerîmeyle onun şahsında kıyamete kadar gelecek tüm Müslümanlar için bir uyarı teşkil etmiştir. Kıyamete kadar hiçbir Müslüman böyle bir şeyi yapmamalıdır. Hiçbir Müslüman imanlarından, Müslümanlıklarından dolayı kendilerine düşman olan, kendileriyle savaşa tutuşan kâfirlere herhangi bir sevgi gösterisinde bulu-namaz. Böyle bir davranış imanla asla bağdaşmaz. Gerçek bir Müslü-manın iyi niyetle de olsa, kişisel çıkarlarını, malını, mülkünü, ailesini korumak için de olsa mensubu bulunduğu Müslümanların savaş planlarını kâfirlere aktarması, Müslümanlar aleyhine kâfirler lehine bir hareketin içine girmesi caiz değildir. Bir Müslümanın tüm malı, tüm ailesi, tüm akrabaları tehlikede bile olsa, Müslümanlar aleyhine onlarla işbirliği içine giremez.

Buradan sahâbe-i kirâm efendilerimizin mâsum olmadıklarını, hatasız olmadıklarını da anlıyoruz. Yine buradan Rasûlullah Efendimizin en ciddi ve hayatî konularda bile olsa yargısız infazda bulunma-dığını, karşı tarafın savunmasını almadan karar vermediğini anlıyo-ruz. İşte bu âyetiyle Rabbimiz, Rasûlullah Efendimizin Hatıb hakkındaki kararını onaylamıştır.

Her şeyi bilen, bizim zaaf noktalarımızı en iyi bilen Rabbimiz bizleri uyarıyor. Müslümanlar bazen kitaplarından habersiz kaldıkları, Allah'ın bu değer yargılarını unuttukları, Allah'a olan tevekküllerini, güvenlerini kaybettikleri için, kimin safında yer aldıklarını unutup, gerçek güç kaynakları olan Rablerinin kendilerine desteğinden gaflet edip, kâfirlerin ellerindeki ekonomik ve siyasal güce aldanarak onlara meyletmiş olabilirler. Onların dostluğuna yönelmiş olabilirler. Onların mallarının, mülklerinin, siyasal güçlerinin, medeniyet ve saltanatlarının ebedî olduğu düşüncesine kapılabilirler. Hatta bu kâfirlerin ellerindeki teknolojik güçleriyle Allah'ı bile yenebîlecekleri cehaletine düşebilirler.

Veya bazen böyle Allah'a güvenleri, itimatları kalmadığı, tevekkülleri sarsıldığı ya da Rabbimizin bir hikmeti gereği üzerlerinden desteğini çektiği için Müslümanlar kâfirlerin ayakları altında ezilmişliği, kâfirlerin egemenlikleri altında köleliği solukladıkları dönemlerde böyle düşünecek duruma gelmiş olabilirler. Veya işte şu anda olduğu gibi, Allah'ın âyetleriyle bilgilenmekten uzaklaşıp şeytan vahiylerine teslim oldukları dönemlerde, onların değer yargılarıyla hayatı değerlendirmeye başladığı dönemlerde, bu tür zaaflara düştükleri dönemlerde Rabbimiz bu tür âyetleriyle onları uyarır. "Ey mü'minler, sakın bu kâfirleri sırdaşlar edinmeyin. Sakın bu kâfirlere güvenmeyin. Sakın Müslümanlar aleyhine onlarla dostluk ilişkileri içine girmeyin. Çünkü onlar asla sizi sevmiyorlar. Onlar sizin inandıklarınıza küfrediyorlar. Onlar sizi zerre kadar sevmezken sizler onları seviyor musunuz? Sizler kendi kitabınıza iman ettiğiniz

gibi onların kitaplarına da iman ettiğiniz halde, onlar sizin kitabınıza iman etmezler. Sizler Allah tarafından gönderilmiş hak kitaplar arasında herhangi bir ayırımdan yana olmayarak tümüne iman ediyorsunuz. Elinizdeki kitabın haber verip tasdik ettiği öteki kitaplara da iman edersiniz. Ama o alçaklar sizin kitabınıza inanmıyorlar. Onlar delicesine size düşmanken sizler onlara dostluk ve sevgi izhârında mı bulunuyorsunuz?"

2. "Eğer sizi ele geçirirlerse sizin onlara gösterdiğiniz sevgiyi göstermezler, size düşman olurlar, ellerini ve dillerini fenalık etmek için uzatırlar, keşke inkar etseniz isterler."

Eğer o kâfirler sizi ele geçirirlerse, size galibiyet sağlarlarsa asla sizin onlara gösterdiğiniz sevgiyi size göstermezler. Ellerine böyle bir fırsat geçmeye görsün, size düşmanca davranıştan asla geri durmazlar. Sizi öldürürler, size ellerini ve dillerini düşmanlıkla uzatırlar. Bunların size dost görünmeleri, iyi bilin ki size güçlerinin yetmeyişindendir. Güçlerinin yeteceğini bilseler, size zerre kadar bir hayat hakkı tanımazlar. Sizin de kendileri gibi kâfir olmanızı isterler. Tüm dertleri, tüm arzuları budur onların. Sizin haklarında iyi şeyler düşündüğünüz bu insanlar, kendileri gibi sizlerin de kâfir olmanızı isterler. Kendileri küfrettikleri gibi, sizin de küfretmenizi isterler. Sizin de kâfir olmanızı ve böylece onlarla birlik olmanızı isterler. Küfürde birlik, düşüncede, anlayışta, eylemde, kılık-kıyafette, hukukta, hayatta, isyanda, Allah'a kafa tutmada, peygambere isyanda, demokraside, Allah yasalarını reddetmede, cehenneme gitmede birlik... Her konuda sizinle birlik olmayı isterler. Yeryüzünde kâfirin tek hedefi işte budur. Kâfir, dünyada Müslümanın varlığına ve kendisinden farklılığına asla tahammül edemez.

Çünkü kâfir, kâfirliğinin farkındadır. Yaşadığı hayatın kendisini nereye doğru götürdüğünün farkındadır. Yaşadığı küfür içindeki bir hayatın kendisine cehennemi kazandırdığının kesin farkında olan ve zaten dünyada da cehennemî bir hayatın sahibi olduğunun mutlak bilincinde olan kâfir, "madem ki ben şu anda cehennemi bir hayat yaşıyorum, o halde benim yaşadığım bu hayata Müslümanlar niye ortak olmasınlar? Niye bu Müslümanlar göz göre göre dünyada cennet hayatı yaşıyorlar da, yaşadıkları bu hayatın sonunda göz göre göre cennete gidiyorlar da ben cehenneme gidiyorum? Niye onlar da benim gittiğim yere gitmiyorlar? Niye benim cehennemime onlar da ortak olmuyorlar?" diye düşünür.

Tıpkı şeytan gibi… Zaten bunlar şeytanın çömezleridir… Tıpkı şeytan gibi, onun aveneleri olan kâfirler de "niye bu Müslümanlar bizim cehennemimize gitmiyorlar?" düşüncesiyle Müslümanları da kendi cehennemlerine, kendi hayatlarına, kendi küfürlerine ortak etmek isterler. Öyleyse ey Müslümanlar, sakın böylelerini dost edinmeyin. Onların yoluna, yörüngesine girmeyin. Onların düşüncelerine, anlayışlarına, girdikleri

girdaplara, onların kendilerini kaybettikleri anaforlara kapılıp tıpkı onların hayatlarını kaybettikleri, hüsrana mahkum olup dünyalarını da âhiretlerini de yitirdikleri gibi, sizler de dünyanızı ve âhiretinizi kaybetmeyin. Bu tehlikeyi çok iyi bilen Rabbimiz, ısrarla bu konuda bizi uyarmaktadır.

3. "Yakınlarınız ve çocuklarınız size kıyamet gününde bir fayda veremezler. Allah onlarla sizi ayırır. Allah işlediklerinizi görendir."

Unutmayın ki ne akrabalarınız, ne çocuklarınız kıyamet gününde size bir fayda sağlayamazlar. İnsanlar kâfirlerle bu tür iyi ilişkilere ne için girerler? Bunlar için değil mi? Hatıb bin Ebî Belta da çocukları yüzünden böyle bir yola girmemiş miydi? İşte bakın Rabbimiz buna dikkat çekerek buyuruyor ki, "ey mü'minler ailenizi, çocuklarınızı düşman elinden kurtarıp emin bir duruma getirebilmek için sakın bu tür yamukluklara girmeyin. Onları korumak düşüncesiyle sakın kâfirlere yaklaşmaya, yaranmaya çalışmayın. Çünkü kıyamet gününde onlar sizi kurtaramayacaklardır.

Yani o uğruna dininizden, imanınızdan ödün verdiğiniz akrabalarınızdan hiç birisi: "Ya Rabbi bu benim yakınımdır, bu benim babamdır, anamdır, kardeşimdir onu benim için bağışlayıver" deme yetkisine sahip olmayacaktır. Yarın Allah onları sizden, sizleri de onlardan ayıracaktır. Tüm akrabalıklar, tüm dostluklar, tüm protokoller yarın bitecektir."

Kitabımızın başka âyetlerinden öğreniyoruz ki, kişi o gün eşini-dostunu, oğlunu-kızını bırakıp kendi derdine düşecektir. İnsan o gün öz kardeşinden, anasından, babasından, karısından, oğlundan kızından kaçacaktır. "Aman bunların derdi de beni bulmasın. Aman bunlar yüzünden bana bir dosya daha açılmasın" diyecektir. Çünkü o gün herkesin derdi kendine yetmektedir. O gün herkesin kendine yetecek meşguliyeti vardır. Herkes kendi başının derdine düşmüştür. Kimsenin kimseyi düşünecek mecali de yoktur, zamanı da yoktur. O gün kimse kimsenin hatırını soramayacak, kimse kimseyle ilgilenemeyecektir.

Yine bir başka âyetin beyanıyla o gün kişi kendisini cehennem ateşinden kurtarabilmek için tüm sevdiklerini fidye olarak verecek ama hiçbirisi kabul edilmeyecektir. Öyleyse onlar yüzünden sapmayın. Onlar sebebiyle kâfirlere meyletmeyin.

Veya bu dünyada onlarla ilişkilerinizi Allah'ın istediği şekilde ayarlayın ki imtihanı kaybetmeyin. Sakın mal tutkunuz, çoluk-çocuk derdiniz sizi Allah'a kulluktan ayırmasın. Bunlar sebebiyle kulluğunuz aksamasın. Bundan sonra bu konuya atamız İbrahim aleyhisselâm'ın hayatından, onun kavim ve kabilesine karşı teberrîsinden bir örnek sunacak Rabbimiz. Bakın şöyle buyuruyor:

4. "İbrahim ve onunla beraber olanlarda, sizin için uyulacak güzel bir örnek vardır. Onlar milletlerine şöyle demişlerdi: "Biz sizden ve Allah'tan başka taptıklarınızdan uzağız; sizin dininizi inkar ediyoruz; bizimle sizin aranızda yalnız Allah'a inanmanıza kadar ebedî düşmanlık ve öfke baş göstermiştir." Yalnız, İbrahim'in, babasına: "Andolsun ki, senin için mağfiret dileyeceğim, fakat sana Allah'tan gelecek herhangi bir şeyi savmaya gücüm yet-mez" sözü bu örneğin dışındadır. Ey İnananlar! Deyin ki: "Rabbimiz! Sana güvendik, Sana yöneldik, dönüş Sanadır."

Andolsun ki İbrahim'de ve O'na iman edip onunla birlikte olanlarda sizin için güzel bir örnek vardır. İbrahim ve beraberindeki mü'minlerde küfür ve şirkten teberrî, kâfir ve müşriklerden uzaklaşma konusunda sizin için uyulacak, takip edilecek güzel örnekler vardır. Kitabımızda "üsve" ifadesi, Rasûlullah Efendimiz ve İbrahim (a.s) ve onunla birlik olanlar için kullanılmaktadır. Onunla birlik olanlardan kasıt ta ya ona iman eden mü'minler, ya da ondan sonra gelip onun yolunu takip eden peygamberlerdir.

Onlar küfrü ve şirki tercih etmiş toplumlarına şöyle demişlerdi: "Biz sizden de, sizin anlayışlarınızdan da, sizin hayat programlarınızdan da uzağız. Sizin Allah berisinde tapındıklarınızdan uzağız. Sizin dininizi, yolunuzu, yaşam biçiminizi, hayat programınızı inkar ediyoruz. Allah'a teslim olmuş, iradesini Allah'a teslim etmiş bir Müslüman olarak bizim sizinle, sizin dininizle, ekonomi anlayışınızla, siyasal yapılanmalarınızla, hukuklarınızla, kazanma-harcama anlayışlarınızla, eğitim, evlenme, boşanma anlayışlarınızla, tüm hayat anlayışlarınızla bir ilgimiz yoktur. Biz sizden ayrıyız, sizden uzağız. Bizimle sizin aranızda küfür ve şirki bırakıp yalnız Allah'a inanacağınız ana kadar ebedî bir düşmanlık ve öfke baş göstermiştir. Kalbimizde bir düşmanlık vardır. Ne zaman ki sizler de bizim gibi Allah'a iman eder, Allah'ın istediği bir hayata evet dersiniz, ancak o zaman size olan düşmanlığımız ve kinimiz son bulur. Çünkü bizim size olan düşmanlığımızın sebebi Allah'tır. Sizler Allah'a, Allah'ın istediği gibi inanmadığınız sürece bilesiniz ki, bizler ebediyen sizden uzaklaştık ve ebediyen size buğz ve düşmanlık besleyeceğiz."

Allah'ın elçisi İbrahim (a.s) ve onun yolunun yolcuları işte böylece küfürden, kâfirlerden, kâfirlerin tüm tarz-ı telakkilerinden teberrî ediyorlardı. Rabbimiz işte bunu bize örnek olarak anlatıyor. "Ey Müslümanlar bu konuda sizler için çok hoş bir örnek var," buyuruyor. Sizler de tıpkı yasal örneğiniz, imamınız, büyük atanız gibi kâfirlerden, küfürden, şirkten, şirk anlayışlarından teberri etmek zorundasınız. Sizler de bunu demek zorundasınız. Ey müşrikler deyin ki: "Bizler sizin şirklerinizden de, şirk koştuklarınızdan da, şirk âdetlerinizden de, şirk sistemlerinizden de uzağız. Bizler Allah'a teslim olmuş Müslümanlarız. Bizim kulluk anlayışımızla sizinkilerin uzak ve yakından en ufak bir benzer yanı yoktur!"

“Ben Allah’a inandım!..” Yetmez bu… Allah’a inanmakla beraber Allah’tan başkalarından teberrî de şarttır. Allah’a imanla beraber Allah’tan başkalarına itaati reddetmek de şarttır. Müslümanlar şunu kesinlikle bilmelidirler ki, tamamıyla cahiliyeden ve cahiliye anlayışlarından ayrılmadıkça kendilerine Allah’ın yardımı gelmeyecek, Allah’ın vaadi gerçekleşmeyecektir. Onlar cahiliyenin karşısına dikilip açıkça onu reddetmedikçe, onlardan ayrıldıklarını açıkça ortaya koymadıkça zafer asla müyesser olamayacaktır. Zafer ve Allah’ın yardımı gelmediği gibi, böyle hem Allah’a inanır hem de başkalarının rubûbiyetine ve ulûhiyetine inanırsak, bilelim ki bu yaşadığımız hayat Allah’ın istediği Müslümanlık da olmayacaktır.

İbrahim (a.s) işte böyleydi. Ancak İbrahim'in, babasına: “An-dolsun ki, senin için mağfiret dileyeceğim, fakat sana Allah'tan gelecek herhangi bir şeyi savmaya gücüm yetmez” sözü bu örneğin dışındadır. Yani öteki tavrında İbrahim aleyhisselâm'a tabi olunuz, ama bu sözünde onu takip etmeyiniz. Onun bu sözü size örnek değildir. Yani madem ki örneğimiz İbrahim (a.s) kâfir babasına istiğfarda bulunmuş, öyleyse bizler de kâfir akrabalarımıza istiğfar edebiliriz demeyin.

Bu konu ayrıntılarıyla kitabımızın başka sûrelerinde anlatılmıştır. İbrahim (a.s), babasına ve toplumuna, “ben sizin yolunuzu, dininizi, Allah berisinde tapındığınız şeylerin tamamını reddettim. Allah berisinde hayatınıza diktiğiniz putlarınızın tamamını inkar ettim. Tüm tâ-ğutlarınızı reddettim. Benim sizinle ve şirk dininizle hiçbir ilgim kalma-mıştır. Ben sizin Allah sever gibi sevdiğiniz ve uğrunda can ve mal fe-dâ ettiğiniz toprak, sancak, vatan, millet, bayrak, lider, önder, sistem gibi tüm putlarınıza kulluk etmekten kaçtım. Geleneklerinize ibadetten, atalar yoluna kulluktan ve toplumunuzda putlaştırıp Allah sisteminin yerine ikame ettiğiniz yasaların tümüne kulluk etmekten kaçtım” buyurunca, babası ona şöyle demişti: “Ey İbrahim, demek sen benim tanrılarımı beğenmiyorsun öyle mi? Sen bizim tanrılarımdan yüz çeviriyorsun ha? Beni ve toplumunu, beni ve tanrılarımızı karşına alıyorsun ha? Derhal bu işten vazgeç. Eğer bu tavrından, şu tanrılarımıza hakaretten vazgeçmezsen mutlaka seni taşlayacak ve öldüreceğim. Eğer benim gazabımdan kurtulmak istiyorsan bir süre benden uzaklaş. Bir süre gözüme görünme. Seni görmek istemiyorum,” deyince İbrahim (a.s) babasına şöyle demişti:

“İbrahim şöyle cevap verdi: “Sana selâm olsun. Senin için Rabbimden mağfiret dileyeceğim, çünkü O, bana karşı çok lütufkârdır.”

(Meryem 47)

“Babacığım sana selâm olsun. Sana selâmet diliyorum. Benden sana hiçbir kötülük gelmeyecek. Seni üzecek bir davranışta bulunmayacağım. Senin için İslâm diliyorum. Müslüman olmanı diliyorum. Ben senin için, senin

bağışlanman ve hidâyete ermen için Rab-bimden mağfiret dileyeceğim. Çünkü Rabbim bana karşı son derece lütufkardır," dedi. İşte İbrahim'in (a.s) babasına verdiği bu söz üzerine babası hakkında Rabbine şöylece istiğfar etmiştir:

"Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, anamı-babamı ve inananları bağışla."

(İbrahim 41)

"Rabbim hesap görülecek bir günde, herkesin yaptıklarıyla karşı karşıya gelecekleri bir günde beni, anamı, babamı ve iman eden mü'minleri mağfiret edip bağışla." Tabii İbrahim'in (a.s) bu ifadesinden, "anamı-babamı" ifadesinden kastı, bizzat kendi anası babası olabileceği gibi, Adem'e (a.s.) kadar iman etmiş tüm ebeveynlerimiz de olabilir. Çünkü şu anda anası-babası kâfir olan Müslümanlar da bu duayı yapmaktadırlar.

Eğer buradaki babamı-anamı ifadesinden kasıt öz anası-ba-basıysa, o zaman bu istiğfarın mânâsı şöyle olacaktır: "Ya Rabbi, kâfir olan babama-anama hidâyet nasip buyur. Lütfunla onlara doğru yolu göster!" Yahut da Allah'ın elçisi bir dönem onlar hakkında istiğfar etmiş, ama Rabbimizin bu konudaki uyarısıyla karşı karşıya kalınca hemen bu işten vazgeçmiştir. Ya da anası-babası hayattayken onların hidâyeti için istiğfar etmiş ama kâfir olarak, müşrik olarak öldüğü belli olduktan sonra artık istiğfarından vazgeçmiştir. Tevbe sûresi zaten bunu anlatır:

"İbrahim'in, babası için mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden ötürü idi. Allah'ın düşmanı olduğunu anlayınca ondan uzaklaştı. Doğrusu İbrahim çok içli ve yumuşak huylu idi."

(Tevbe 114)

Onun babası hakkında istiğfarı sadece ona daha önce verdiği bir söz dolayısıyla idi. Ne zaman ki ona babasının Allah'ın düşmanı olduğu açıklandı, İbrahim (a.s) hemen ondan teberrî edip uzaklaşıverdi. Muhakkak ki o yufka yürekli, merhametli bir kuldu. Öyleyse ey Müslümanlar sizler de onun gibi olun. Küfre, şirke, kâfir ve müşriklere karşı onun tavrını örnek alın. Şöyle deyin: "Ey Rabbimiz, biz Sana gü-vendik, Sana yöneldik, dönüş Sanadır. Biz her konuda Sana, Senin programına güvendik, tüm işlerimizi, tüm tavırlarımızı Sana teslim ettik. Sana döneceğiz ve yaptıklarımızın tümünün hesabını Sana ödeyecek, Senin yargına teslim olacağız." İbrahim ve beraberindeki mü'-minler ayrıca şunu da söylemişlerdir:

5. "Rabbimiz! Bizi, inkar edenlerle deneme; bizi bağışla, doğrusu Sen, güçlü olan, Hakim olansın."

"Ey Rabbimiz, bizi kâfirlere fitne konusu yapma. Onlara fırsat verip, bize mûsâllat edip onların işkence ve azaplarıyla bizi fitnelere düşürme. Onları bize karşı galip ve üstün bir konuma getirip bizi kâfirlerin elinde oyuncak konumuna

düşürme. Çünkü böyle bir durumda dinlerinden habersiz yaşayan kimi zavallı mü'minler onlar karşısında ezilmişliği yaşayarak yollarını, dinlerini sorgulamak durumunda kalabilirler. Onlar karşısında dinlerinden, yollarından şüpheye düşebilirler. Onları haklı yolda görerek, tavizler vererek onların düşüncelerine uygun bir hayat programı geliştirmeye, bir din icat etmeye kalkışabilirler. Dinlerini, inançlarını onlara doğru eğip bükmeye kalkışabilirler. Onlar kaynaklı bir hayatın içine girebilirler." Ne kadar da güzel dua etmiş değil mi atamız? İşte şu anda kâfirler karşısında yenilmişliği, ezilmişliği soluklayan Müslümanların dinlerini, inançlarını, hayat anlayışlarını nasıl sorguladıklarını, her konuda kâfirlere nasıl meylettiklerini acı acı seyrediyoruz. Sosyal hayatları böyle olduğu gibi, dinlerini, dinlerinin temel konularını bile kâfirlerden almaya, kâfir kaynaklı bir hayata yönelmeye çalıştıklarını görüyoruz. Rabbim bizi bu durumdan kurtarsın inşallah.

Bu fitne konusunu bir de şöyle anlamaya çalışıyoruz: "Ya Rab-bi bizleri kâfirler için fitne konusu kılma. Kâfirlerin sapmalarına, kâfirlerin dinlerinde, inançlarında, yollarında, hayat programlarında kemikleşmelerine bizi sebep kılma. Yani eğer bizler Müslümanlar olarak onların karşısında mağlup bir konuma düşersek, onlar bizden üstün bir konumda olurlarsa, bizim bu durumumuz onları fitneye ve yanlışa düşürecektir. Kendilerinin, kendi dinlerinin ve yollarının bizimkinden haklı ve doğru olduğunu zannederek dinlerinde kemikleşmelerine sebep olacaktır. Biz haklı yoldayız diyecek, küfürlerinden mutmain ve emin bir konuma geleceklerdir. Böylece onların sapıklıklarının devamına bizler sebep olmuş olacağız. "Ya Rabbi bizi onlar karşısında bu duru-ma düşürme. Bizi onlara, onları bize fitne konusu yapma. Bize mağfiret buyur. Bizim eksiklerimizi, kusurlarımızı ört. Bizim hayat problemlerimizi düzlüğe çıkar. Doğrusu Sen güçlüsün, dilediğini yapansın, Sen hikmet ve hâkimiyet sahibisin."

6. "Andolsun ki, sizlerden, Allah'ı ve âhiret gününü uman kimse için, bunlarda güzel örnekler vardır. Kim yüz çevirirse kendi aleyhine olur, doğrusu Allah müstağnidir, övülmeye lâyıktır."

Yemin ile, te'kidle Rabbimiz o yasal örneklerimizde bizim için güzel örnekler olduğunu bir daha vurguluyor. "Andolsun ki sizden Allah'ı, Allah'ın hoşnutluğunu ve âhiretin başarısını umanlar, buna sa'y edenler için onlarda güzel örnekler vardır. Eğer Allah'a iman ediyor ve âhiret konusunda ümit besliyorsanız onların yoluna tâbi olunuz. Adım adım bu kulluk örneklerini takip ediniz. Onlar ne yapmışlar, nasıl bir hayat yaşamışlarsa onların yolunda olunuz." Tabii onları takip edebilmenin yolu da bu kitapla birlikte olmaktan geçmektedir. Çünkü bu kitaptan habersiz yaşayan bir kimsenin bu yasal örneklerin hayatlarını bilmesi mümkün değildir. Ama her kim de Allah'ın bu dâvetinden, Allah'ın bu yasal örneklerinden, bu yasal örneklerin anlatıldığı bu kitaptan yüz çevirirse, o da elbette kendi aleyhine olacaktır. Çünkü Allah Ganidir, kullarından ve onların

yapacaklarından müstağnidir, ihtiyacı olmayandır. Allah Hamîd'dir. Kendi kendini öven, kendi kendine ham-dedendir. Yeryüzünde hiç kimse O'nu övmese de, hiç kimse O'nun istediği kulluğa yönelmese de Allah'ın buna ihtiyacı yoktur. Siz ne yaparsanız kendiniz içindir.

7. "Allah'ın sizinle, düşmanlık gösterdiğiniz kimseler arasında bir sevgi yaratması umulur; Allah Kâdirdir, Allah bağışlayandır, acıyandır."

Önceki âyetlerde Rabbimiz mü'minlere yasasını bildirdi. "Ey mü'minler, kâfir ve müşriklerle ilişkilerinizi koparıp onlardan ayrılın. Onlarla sevgiye dayanan bir ilişki içine girmeyin. Mü'minler aleyhine kâfirler lehine bir davranışta bulunmayın. Allah için akrabanız bile olsa onlarla aranıza bir mesafe koyun" dedi. Tarihten, yasal bir örnekten misâller sundu. Sonra da şöyle buyurdu: "Ey mü'minler, umulur ki sizin Allah için düşmanlık gösterdiğiniz, dininiz için tavır koyduğunuz kâfirlerle sizin aranızda Allah yakında bir dostluk peyda edecektir."

Kâfir akrabalarla ilişkiyi kesme emrini alan Müslümanların fıtratlarını, zaaflarını çok iyi bilen, onların bu konuda zorlanacaklarını çok iyi bilen Rabbimiz, hemen bu müjdesiyle onları rahatlatıverdi. "Umulur ki, çok yakında onlar da sizler gibi Müslüman olurlar da aranızdaki kinden sonra bir muhabbet, nefretten sonra bir sevgi, ayrılıktan sonra bir kavuşma var olur. Yarın nelerin olacağını, Rabbinizin sizin için neler yaratacağını ne bilirsiniz? Ne bilirsiniz belki yarın şu andaki düşmanlıklarınızın yerini bir dostluk alıverecektir." Nitekim aynen Rabbimizin buyurduğu gibi de oldu. Çok kısa bir süre sonra Mekke'nin fethi gerçekleşti ve bu olmaz gibi görünen müjde de gerçek oluverdi. Dün Allah için düşman oldukları Mekkeliler de Müslüman olunca aralarında tam bir sevgi ortaya çıkıverdi.

Böylece anlıyoruz ki, cihadın hedefi düşmanlık, kan dökmek, insan öldürmek değil, dostluğu umumîleştirmektir. Allah her şeye kâdirdir, bağışlayan, merhamet edendir.

8-9. "Allah, din uğrunda sizinle savaşmayan, sizi yurnunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik yapmanızı ve onlara karşı âdil davranmanızı yasak kılmaz; doğrusu Allah âdil olanları sever. Allah, ancak sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkaranları ve çıkarılmanıza yardım edenleri dost edinmenizi yasak eder; kim onları dost edinirse, işte onlar zalimdir."

Mü'minlerle kâfirler arasındaki ilişkinin temelinde düşmanlık vardır. Çünkü bu iki grup gece-gündüz gibidir. Birinin varlığı, diğerine engeldir. Biri diğerine hayat hakkı tanımaz. Ama Müslümanların varlığını kabul eden,

Müslümanlıklarından ötürü Müslümanlarla savaşa tutuşmayan, imanlarından ötürü Müslümanlara karşı düşmanca bir tavır içine girmeyen, Müslümanları yurtlarından çıkarmayan kâfirleri ötekilerden ayırıyor Rabbimiz. Onlara karşı âdil davranmaktan Allah sizi menetmez, buyuruyor. İslâm'a ve Müslümanlara karşı savaş açmamış, düşman kesilmemiş kâfirlere karşı düşmanlık yapmamak ta adaletin gereğidir.

Çünkü kâfire düşmanlık onun kâfir oluşundan değil, İslâm'a ve Müslümanlara düşmanca tavır alışındandır. Allah'ın küfre ve kâfirliğe rızası yoktur ama kâfirin varlığını kabul etmiştir. Öyleyse İslâm'a ve Müslümanlara karşı düşman kesilen, Müslümanın varlığını kabul etmeyenlerle ötekilerin bir tutulması adaletsizliktir. Rabbimiz, böyle düş-manlık yapmayan kâfirlere karşı iyi davranmanızda, ikramda bulunmanızda, haklarında adaletle hüküm vermenizde, onlara zulmetmemenizde bir sakınca yoktur, buyuruyor. Unutmayın ki size karşı düşmanlık yapmayanlar hangi dine mensup olurlarsa olsunlar, onlara karşı âdil davrananları Allah sever.

Allah, ancak sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkaranları ve çıkarılmanıza yardım edenleri dost edinmenizi yasak eder; kim onları dost edinirse, işte onlar zalimdirler. İşte Rabbimiz kâfirlerle ilişkilerin kesilmenin sebebini böylece anlatıverdi. Böyle zalim, saldırgan olan, Müslümanlara karşı savaş açan kâfirler asla dost edinilmemelidir. Böyleleri ile velâ caiz değildir. Mü'minler ancak mü'-minleri velî edinebilir, dost edinebilirler. Mü'minler kendileri gibi iman etmiş mü'minleri bırakıp ta kendilerine düşman olanlarla dostluk ilişkisine giremezler. Böyle kâfirleri velâyet, vilâyet makamına getiremezler. Kâfirlerden idareci edinemezler. Onlar karar verip, kanun yapıp, Müslümanlar da kendilerinden olmayan bu kâfirlerin yaptıkları kanunları uygulayamazlar. Eğer mü'minler böyle yaparlarsa, mü'minleri bırakır da kâfirleri idare mekanizmalarına getirirlerse, onlar zalimdirler ve o zaman onların Allah katında en ufak bir değerleri kalmamıştır. Unutmayalım, mü'minlerin Velîleri, mü'minlerin dostları Allah'tır. Allah, mü'minin dostu; mü'min, mü'minin dostudur. Allah mü'minlerin Velîsi, mü'minler de Allah'ın evliyasıdır.

Kim zalim kâfirleri dost edinirse, zalimin ta kendisidir, diyor Rabbimiz. Çünkü Allah düşmanı kâfirlerin velâyetini kabul etmek, onlarla işbirliği içine girmek, onlarla düşüp kalkmak, onların İslâm'a ve Müslümanlara saldırılarında onların yanında olup onları desteklemek, kâfirlere içten içe sevgi beslemek, imanla asla bağdaşmaz. Allah'a bağlılık, imandır. Allah'ı Velî ve dost kabul etmek, imandır. Allah'ın velâyeti altına girip tüm hayatında O'nun kararlarını uygulamak imandır. Allah'a iman eden, Allah'ın koruması altına giren mü'minlerle dostluk kurmak, onlarla velâyet ilişkisi içine girmek, imandır.

Bu gerçeklerden hareketle bir mü'min, dünya işlerinde, bireysel, sosyal, ailevî, toplumsal, ekonomik, siyasal hayatında, ahiretle ilgili işlerinde, yani hayatının tüm alanlarında kendisiyle ilgili tüm problemlerinde bir dostluk, bir velâ ilişkisi içine girecekse, birileriyle birlikte hareket edecek, birileriyle istişare edecek, birilerinin kararına başvuracak, birilerinden akıl danışacak, kendisine velî olarak, dost olarak ancak ve ancak Allah dostluğuna ehil müminleri seçecektir. Mü'min-leri sevecek, mü'minleri dost, velî bilecek, mü'minlere bağımlı olacak, mü'minlerin derdini, tasasını kendi tasası, sevincini kendi sevinci, başarısını kendi başarısı bilecektir.

Tüm işlerini, tüm hayatını, siyasetini, ekonomisini, eğitimini, sosyal ve bireysel hayatını, aile hayatını mü'minlere göre düzenleyecek, hesabında mü'minler olacaktır. Müslüman, izzet ve şerefi Müslümanlarda ve Müslümanlarla birliktelikte görecektir. Değilse, Allah korusun bir takım basit dünyevî hesaplarla, bir takım basit menfaat kaygılarıyla bir Müslümanın mü'minleri bırakarak kâfirleri dost edinmesi, hayatını onlar kaynaklı yaşaması düşünülemez.

10. "Ey İnananlar! İnanmış kadınlar hicret ederek size gelirlerse onları deneyin, hicretlerinin sebebini inceleyin. Allah onların imanlarını çok iyi bilir. Onların mü'-min kadınlar olduklarını öğrenirseniz, inkarcılara geri çevirmeyin. Bu kadınlar, o inkarcılara helâl değildir. Onlar da bunlara helâl olmazlar. İnkarcıların bu kadınlara verdikleri mehirleri iade edin; bu kadınların mehirlerini kendilerine verdiğiniz zaman, onlarla evlenmenizde bir engel yoktur. İnkarcı kadınları nikâhınızda tutmayın; onlara verdiğiniz mehri isteyin; inkarcı erkekler de hicret eden mü'min kadınlara verdikleri mehirleri istesinler. Allah'ın hükmü budur; aranızda O hükmeder. Allah bilendir, Hakimdir."

Hudeybiye anlaşmasının şartları gereği, Mekke'den Medine'ye kaçıp gelen, hicret eden Müslüman bir erkek, Müslümanlar tarafından tekrar Mekkelilere iade edilmeliydi ve Müslümanlar aynen öyle yapıyorlardı. Lâkin Mekke'den Müslüman olarak Medine'ye hicret edenler arasında kadınlar da vardı. Müşrikler bu kadınların arkalarından Medine'ye gelerek Rasûlullah'tan (s.a.v.) bu kadınların da kendilerine iade edilmelerini istediler. Henüz bu konuda Rasûlullah Efendimizin şu uygulamasını, içtihadını onaylayan bu âyet gelmeden önce o buyurdu ki, "hayır, bu kadınları size teslim etmeyiz. Çünkü sizlerle yaptığımız Hudeybiye musâlahası şartlarına sadece erkekler girmektedir. Orada zikredilen sadece erkeklerdir. Anlaşmada zikredilmeyen kadınlar bunun dışındadır." Böylelikle muhacir kadınları Mekkelilere teslim etmedi ve işte bu âyetiyle Rabbimiz, Rasûlullah Efendimizin bu kararını onayladı.

"Ey mü'minler, inanmış kadınlar hicret ederek size gelirlerse onları deneyin, hicretlerinin sebebini inceleyin. Allah onların imanlarını çok iyi bilir."

Henüz denenmemiş oldukları halde, Rabbimiz, mü'min kadınlar size geldikleri zaman onları deneyip imtihan edin, buyuruyor. Bu da gösteriyor ki, bir kimse diliyle ben Müslümanım demişse, zâhirî onu gösteriyorsa o Müslüman kabul edilir. "Onları deneyin," diyor Rabbimiz. "Onların mü'min kadınlar olduklarını, imanlarında samimi olduklarını öğrenirseniz…. Çünkü siz ne kadar imtihan ederseniz edin, yine de onların kalplerini, niyetlerini bilmeniz mümkün değildir. Eğer beşerî takatinizin ulaşabileceği kadar onların samimi mü'minler olduklarını bilmişseniz, o zaman onları inkarcılara geri çevirmeyin. Bu kadınlar, o inkarcılara helal değildir. Onlar da bunlara helâl olmazlar."

Müslüman bir kadın kâfir bir erkeğe haramdır. Başlangıçta bu haram değildi ama işte bu âyetin inişiyle bu hüküm gerçekleşmemiş oldu. Rasûlullah Efendimiz onları imtihan etti. Onlara yemin ettirdi. "Kocana buğz etmeden, ondan kurtulmaktan ötürü, yahut burada bir şeylere ulaşmak niyetiyle hicret etmediğine yemin ediyor musun? Allah ve Resûlü'ne iman ve muhabbetten başka bir sebeple hicret etmediğine yemin ediyor musun?" diye yemin ettirdi.

Rabbimiz buyuruyor ki, "kâfirlerin bu kadınlara verdikleri me-hirleri iade edin; bu kadınların mehirlerini kendilerine verdiğiniz zaman, onlarla evlenmenizde bir engel yoktur." Yani Müslüman olarak Mekke'den Medine'ye kaçıp gelen, İslâm devletine iltica eden kadınların Mekke'de bırakıp geldikleri kocalarına olan mehir borçlarını ödeyin. Bu, Müslümanların, İslâm devletinin görevidir. Böylece mehirleri ödenerek serbest kalan bu kadınlarla mehirleri verilerek dileyen mü'-minler evlenebilecektir.

"Kâfir kadınları nikâhınız altında tutmayın; onlara verdiğiniz mehri geri isteyin. Kâfir erkekler de kendilerini bırakıp Medine'ye hicret eden mü'min kadınlara verdikleri mehirleri istesinler. Allah'ın hükmü budur; aranızda O hükmeder. Allah bilendir, Hakim'dir." Müslüman bir erkeğin kâfir bir kadını nikâhı altında tutması caiz değildir. Küfür diyarında evli olan bir kadın, daru'l İslâm'a hicret ettiği andan itibaren nikâhı kendiliğinden fesholur. Bir çok Müslüman kadın, kâfir kocalarını Mekke'de bırakarak Medine İslâm yurduna hicret ederken, birçok Müslüman koca da kâfir hanımlarını Mekke'de bırakarak Medine'ye hicret ediyordu. İşte bu âyetler gelinceye kadar bu evlilikler devam ediyordu. Ama işte bu âyetler nâzil olunca, mü'minlerle kâfir ve müşrikler arasındaki evliliklere son verildi. Rabbimiz, mü'min erkeklerin kadınlarına, kâfir erkeklerin de mü'min hanımlarına ödedikleri me-hirlerini istemelerini, karşılıklı bu mehirlerin ödenmesi gerektiğini emrediyor.

11. "Ey mü'min erkekler! Eğer eşlerinizden biri sizi terk edip kâfirlere kaçarsa, siz de kâfirlerle savaşta galip bir durumda olursanız eşleri kaçıp gitmiş olanlara ganimetten harcadıkları kadar verin. İnandığınız Allah'a karşı muttakî davranın, O'na karşı gelmekten sakının."

Bundan önceki bölümde eğer bir kadın Müslüman olup ta kâfir olan kocasını Mekke küfür diyarında bırakıp, Medine İslâm yurduna hicret etmişse, bu kadının kâfir olan kocasına karşı mehir borcunu Müslümanların ödemesi ve o kadını kâfir kocasına döndürmemeleri gerektiğini anlattı Rabbimiz. Burada da buyuruyor ki, "ey mü'minler bunun tam tersi olduğu zaman, yani bir koca Müslüman olup Mekke küfür ortamındaki kâfir karısını bırakıp Medine'ye hicret ettiğinde, Mekke'deki karısında alacağı olan mehiri de Mekke'li kâfirlerin ödemeleri gerekmektedir." Medine'deki Müslümanların, muhacir kadınların Mekke'deki kocalarına olan mehir borçlarını ödemeyi kabul ettiği halde, Mekke kâfirleri Medine'deki muhacir Müslüman kocaların Mekke'deki kâfir hanımlarındaki mehir alacaklarını ödemeyi kabul etmedi.

Böylece Rabbimiz işte bu âyetiyle bu işe bir çözüm getiriyordu. Onların size ödemedikleri borçlarına karşılık, siz de onlara ödemeyin ve onlara ödemeniz gereken meblağı onlarda alacağı olan Müslüman kardeşlerinize ödeyin. Böylece problemi kendi aranızda çözümleyin, buyuruyor. Eğer böyle bir hesapla denge kurulamaz, problem çözü-lemezse, o zaman da kâfirlerle yapılan savaşlarda elde ettiğiniz ganimetlerle bu açığı kapatın, buyuruyor. İşte bu âyet gereği Rasûlullah Efendimiz müşriklerle yaptığı savaştan elde edilen ganimetleri taksim etmeden önce kâfirlerde mehir alacağı olan Müslüman kocalara haklarını verdikten sonra taksimata geçmiştir.

12. "Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, başkasının çocuğunu sahiplenerek kocasına isnatta bulunmamak ve uygun olanı işlemekte sana karşı gelmemek şartıyla sana bey'at etmek üzere geldikleri zaman, onları kabul et; onlara Allah'tan bağışlanma dile; doğrusu Allah, bağışlayandır, acıyandır."

Rasûlullah Efendimiz, Rabbimizin bu âyetinde gösterdiği gibi bu şartlar üzerine Müslüman kadınlardan biat almıştır. Tek tek, ya da toplu halde bu şartlara riâyet etmek üzere Müslüman kadınlar peygambere biat vermişlerdir. Bu konuda elimizdeki muteber hadis kitaplarının rivâyetlerine baktığımız zaman, kadınların biatlerinin erkeklerinkinden farklı olduğunu görürüz. Erkeklerden alınan biat konularıyla kadınlarınkiler arasında fark olduğu gibi, biatın alınış şeklinde de farklılıklar vardır. Erkekler ellerini Rasûlullah Efendimizin elinin üzerine koyarak biat ederken, Allah'ın Resûlü kadınların eline dokunmadı. Buhârî'de, Ayşe annemizden yapılan bir rivâyete göre, onlarla sadece sözle biat etti. Ebu Dâvûd'un rivâyetine göre, Allah'ın Resûlü elini bir bez üzerine koydu, onlar da bu beze dokunarak biat verdiler.

Kadınlardan alınan biatin konusu, şartları da şöyleydi:

1- Şirk koşmamak, Allah'a hiçbir şeyi ortak tanımamak, Allah'a yetki sınırlaması getirmemek, hayatta Allah'tan başka etkili ve yetkili varlıklar kabul etmemek.

2- Hırsızlık yapmamak. Allah'ın haram dediği haksız kazanç ve mal elde etme yollarına tevessül etmemek.

3- Zina etmemek. Gayr-ı meşrû ilişki içine girmemek

4- Çocuk düşürmemek, kız çocuklarını diri diri gömmemek. Fakirlik korkusuyla çocukları öldürmemek.

5- Bir başkası hakkında iftirada bulunmamak. Bir başkasına ait olan gayr-ı meşrû bir çocuğu kocasına nisbet etmemek.

6- Maruf üzere, maruf konularda peygambere itaat etmek. Dikkat ederseniz, maruf konularda peygambere itaat etmek, buyuru-luyor. Bir peygamber bile olsa Allah'a isyan konusunda hiçbir beşere itaat yoktur. Allah'a itaatin dışında, marufun dışında kimseye itaat yoktur. Rasûlullah bile olsa, ona itaat ancak maruf şartına bağlı olarak isteniyor. Allah'ın elçisine bile maruf konularda itaat isteniyorsa, başkalarına itaat haydi haydi maruf konularda olacaktır. Kimseye mutlak, kayıtsız ve şartsız itaat yapılmaz. Ulu'l emr'e, idarecilere, şeyhlere, efendilere nedenini ve niçinini sormadan mutlak itaat vardır diyenler, bu âyeti çok iyi anlamak zorundadırlar. Çünkü sürekli Allah kontrolünde bir hayat süren Rasûlullah Efendimiz, marufun dışında hiçbir şey emretmez. O vahyin dışında başka bir şey istemez, konuşmaz.

Bunu en iyi bilen, bunun böyle olduğunu bize haber veren Rabbimiz, itaat, marufun dışında hiçbir beşere itaatin olmayışı konusu insanların zihinlerine iyice kazınsın diye böyle buyurmuştur. Dikkat ederseniz bu biatin konusu içinde beş yasak, beş nehiy, bir tane de maruf konusunda Rasûlullah'a itaat emri var.

Buradan anlıyoruz ki, maruf sadece Kur'an'ın bildirdikleriyle sınırlı değildir. Eğer öyle olmuş olsaydı, Allah'a itaatsizlik etmeyin der ve işi bitirirdi. Ama maruf konularda Peygamber'e itaat konusunda da biat alıyor. Öyleyse Rasûlullah Efendimizin istedikleri Kur'an'da bildirilmiş olsun, ya da bildirilmemiş olsun onun emirlerine itaat de vaciptir.

13. "Ey İnananlar! Allah'ın gazabına uğramış milleti dost edinmeyin; inkarcıların kabirde bulunan kimselerden umutlarını kestikleri gibi, onlar da, âhiretten umutlarını kesmişlerdir."

Sûrenin son âyetinde, başıyla sonunu birleştirerek müslüman-lara şu nasihatte bulunuyor Rabbimiz: “Ey iman edenler, Allah’ın ga-zaplandığı bir toplumu velî ve dost edinmeyin. Onların durumu, kâfirlerin kabirdekilerin kendilerine dönmesinden ümitlerini kestikleri gibi, onlar da âhiretten ümitlerini kesmiş kimselerdir. Yaşadıkları berbat bir hayat sonucu âhiretteki başarıdan, felâhtan, kurtuluştan, âhiretin nimet ve sevaplarından ümitlerini kesmiştir.” Çünkü onlar dirilişi, hesabı, kitabı inkar etmektedirler. Kabirde yatan kâfirlerin ümitsiz oldukları gibi, onlar da âhiretteki rahmet ve mağfiretten ümitlerini kesmiştirler. Çünkü onlar yaşadıkları hayatla âhiret azabını hak ettiklerini bilmektedirler. Böyle kâfirleri, zalimleri asla dost bilmeyin. Onlarla birlik olmayın. Onlar kaynaklı bir hayattan yana olmayın.

Bu sûre ile alâkalı da bu kadar söz yeter. Rabbim gereğiyle amel eden kullarından eylesin. Sübhanekallahümme ve bi hamdik, eşhedü en lâ ilahe illa ente, estağfiruke ve etûbü ileyk.